

Bölüm 7

BUZ HOKEYİNDE HAKEMLİK

Muhammet İrfan KURUDİREK¹

Muharrem Alparslan KURUDİREK²

BUZ HOKEYİ NEDİR?

Buz hokeyi dünyanın en hızlı takım oyunlarından biridir. Genellikle kapalı olan buz zemin üzerinde pak adı verilen bir diskle oynanır. Amerika, Kanada, Macaristan, Çekya gibi bazı ülkelerde buz hokeyindeki gelenekselliği yaşatmak adına açık alanlarda da resmî müsabakalar düzenlenir. Yaş kategorilerine göre saha kullanımını değişmektedir.

Müsabakalar 20 dakikalık 3 devreden oluşur. Takımların müsabaka boyunca 30 saniyelik bir mola hakkı bulunur. Takımlar 5 oyuncu 1 kaleci olmak üzere buzun üzerinde 6 oyuncu bulundurur. Maçlar beraberlikle sonuçlanmaz, uzatma/altın gol/penaltı atışı uygulamaları mevcuttur. Maç kadrosunda genellikle 20 oyuncu 2 kaleci yer alır. Buz hokeyinde mevkiiler kaleci, defans ve forvet olmak üzere üç başlıkta toplanır. Oyunun temel amacı pak adı verilen diski buz hokeyi sopalarıyla rakip kaleye atmaktır. Oyuncular 30-60 saniye arasında buzun üzerinde kalır ve değişim yaparlar. Oyuncu değişikliği ile ilgili bir sınırlama bulunmamaktadır.

Buzun üzerinde 60 dakika boyunca değişiklik yapmayan hakemler bulunur. Yaş kategorileri ve klasmanlara göre hakem sayısı değişse de genellikle 2 çizgi 1 baş hakem buzun içinde bulunur. Üst klasman müsabakaları için ise 2 baş 2 çizgi hakemi buzun üzerinde görev yapar.

Kale alanındaki tartışmalı pozisyonları değerlendiren 2 kale arkası hakemi veya video hakemi görev alır ve bazı müsabakalarda buzun içindeki hakemlerin sakatlanması gibi durumlar için buzun dışında yedek bir hakem görev alır.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Artvin Çoruh Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, irfankurudirek@artvin.edu.tr

² Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yönetim Bilimleri AD, akurudirek@atauni.edu.tr

Oyuncuların paten kayarak paslaşıp şut attığı seyir zevki son derece yüksek olan buz hokeyinde en önemli becerilerden birisi paten kayma becerisidir. Dünyadaki en profesyonel liglerdeki takımlarda paten kayma antrenörü hatta oyuncuların kişisel paten kayma antrenörleri bile bulunur.

DÜNYADA BUZ HOKEYİNİN TARİHİ

İnsanlar tarih boyunca becerikli ve eğlenceli işlerle meşgul olmuşlardır. Buz hokeyi, bugünkü formuna gelene kadar birçok değişime uğramıştır. Eski Çinde buz hokeyine benzer bir oyunun oynandığı bilinse de iki bin yıldan fazla bir süre önce kavisli sopalar ve bir topla rakibin kalesine gol atmayı amaçlayan bir oyun Persler tarafından oynanmıştır. (Fischler, 2021)

Buz Hokeyinin Gelişimi

Buz hokeyinin kökenini belirlemek çok zordur çünkü birkaç kaynaktan beslendiği söylenmektedir. Fakat otoriteler hokeyin beşiği olarak Kanada'yı göstermektedir. Buz hokeyi Lakros ile birlikte 1800'lü yıllarda Kanada'daki en popüler sporlardan birisi olmuştur. (Fischler, 2021)

Kanada'da Buz Hokeyi

Kanada'da yapılan ilk buz hokeyi organizasyonuna "Amatör Hokey Derneği" adı verilmiştir. İlk maçta her iki tarafta da yedi oyuncu bulunmaktaydı ve ilk maç Montreal'de 1885 tarihinde gerçekleşti. Aynı yıl Kingston Hokey Kulübü, Queen's Üniversitesi, Kingston Athletics ve Kraliyet Askeri Koleji'nden oluşan dört takım kurulmuştur. O dönemde buz hokeyi sopalarının seri üretimi başlamış, dizlik ve beysboldan alınan göğüs koruyucuları kullanılmaya başlanmıştır. Doğal buz üzerinde açık stadyumda oynanan Queen's University – Kingston Athletics karşılaşmasını 3-1 Queen's kazanmıştır. (Fischler, 2021)

Ulusal Hokey Ligi (NHL) Yükselişi

Ulusal Hokey Ligi veya kısaca NHL dünyanın en iyi buz hokeyi ligidir. 1917'de Quebec, Montreal'de kurulmuştur. Bugün 7'si Kanada'dan 25'i Amerika Birleşik Devletleri'nden olmak üzere 32 takım bu ligde mücadele etmektedir. Lig ilk kurulduğunda adı Ulusal Hokey Birliği (NHA) idi. İlk müsabakalar Montreal Canadiens, Montreal Wanderers, Ottawa Senator ve Toronto takımları arasında yapılmıştır. 1924'te ilk Amerikan takımı olan Boston Bruins lige katılmıştır.

Avrupa'da Buz Hokeyi Tarihi

Avrupa'da buz buz hokeyi 1850'de kraliyet ailesinin üyelerinin Windsor Kalesi'ndeki donmuş bir göl üzerinde hokey oynamalarıyla Büyük Britanya'da başlamıştır. Avrupadaki ilk resmi müsabaka ise 1895'te Londra'da düzenlenmiş, ilk buz hokeyi sahası da 1903'te inşa edilmiştir. Uluslararası Buz Hokeyi Federasyonu (IIHF) 1908 yılında kuruldu ve 1957 yılına kadar Ligue Internationale de Hockey sur Glace (LIHG) adı ile faaliyetlerine devam etti. Dört kurucu ülke Büyük Britanya, İsviçre, Fransa ve Belçika'dır. (IIHF, 2022)

İlk Avrupa Şampiyonası 1910 yılında İsviçre'nin Avants kentinde yapıldı ve İngiltere'nin şampiyonluğu ile sonuçlandı. 1924 Paris Kış Olimpiyat Oyunları'nda ise Kanada, Buz Hokeyinde olimpiyat şampiyonu oldu. (Hockey Central, 2021)

Türkiye'de Buz Hokeyi

Türkiye'de ilk buz hokeyi Ankara'da gençlik parkındaki havuzların dondurulması ile oluşturulan Atatürk buz pisti ve İstanbul Korukent buz pistinde 1980'li yılların ilk zamanlarında başlamıştır. İlk karşılaşma 1988 Ankara Atatürk buz pistinde Amerikalı Subay Glenn Brown ve İstanbul'da Sinista Tomic'in antrenörlüğünde iki takım arasında oynanmıştır ve havanın soğukluğuna rağmen 200 seyirci tarafından izlenmiştir. 1989 yılında Ankara'da Bel-Pa buz pateni sarayı açılmış ve bununla beraber buz hokeyi çalışmaları hız kazanmıştır. Aynı sezon içerisinde ise ilk kez IIHF kuralları ile oynatılan karşılaşma Ankara Tarım Kredispor ve İstanbul Paten kulüpleri arasında gerçekleşmiştir. Sporcuların kendi imkanları ile sünger ve plastik malzemelerden yaptıkları koruyucular yerine Tarım Kredispor Kulübü yardımı ile yurt dışından getirilen koruyucu malzeme kullanımı başlamıştır. 1989 yılında buz hokeyi okulu açılmış ve Türkiye'de buz hokeyi yayılmaya başlamıştır. 1990 yılında Ankara Büyükşehir Belediyesi Spor Kulübü buz hokeyi branşını açmış ve Ankara Tarım Kredispor oyuncularını transfer etmiştir. Buz hokeyinin Türkiye Kayak Federasyonu'na (TKF) katılması ile birlikte Ocak 1990'da ilk resmi şampiyona düzenlenmiştir. Buz hokeyi 1991 yılında Türkiye Buz Sporları Federasyonuna bağlanmıştır. Aynı yıl içinde Türkiye, Uluslararası Buz Hokeyi Federasyonu'na (IIHF) üye olarak 1992 yılında yapılacak IIHF Dünya Şampiyonası C Grubu müsabakalarına katılmak için A Milli takımını kurarak antrenmanlara başlamıştır. 1991 yılında Türkiye Buz Hokeyi Federasyonu (TBHF) kurulmuş ve liglerin oluşturulması için çalışmalar hızlanmıştır. 1992 yılında yapılan turnuvada ise 1993 yılında düzenlenecek

turnuvaların temelleri atılmıştır. Türkiye'de buz hokeyi ligi 2005 yılında kurulmuştur. Kurulduğunda 1. Lig olarak adlandırılrsa da daha sonra Süper Lig adını almıştır. (Paslı, 2002)

Erkeklerde klasman III A, 20 yaş altı erkeklerde klasman III, 18 yaş altı erkeklerde klasman III A, kadınlarda klasman II B ve 18 yaş altı kadınlarda klasman I B eleme grubunda yarışmak üzere ülkemiz uluslararası turnuvalarda 5 farklı kategoride sporcularımız tarafından temsil edilmektedir.

Buz Hokeyi Kurallarının Gelişimi

Buz hokeyinde kurallar 1877'de geliştirilmeye başlandı. Profesyonel hokey henüz oynanmamasına rağmen hokeyin profesyonelleşmesinin başlangıcı beraberinde kuralları da getirmiştir. Buz hokeyi o yıllarda yarım sahada oynanmıştır. (Gut, 1990)

Başlarda 11 olan oyuncu sayısı ilerleyen yıllarda 9'a ardından kaleci artı 7 oyuncuya kadar düştü. 1890 yılında ilk kurallar Avrupa'ya ulaştı, bunlar Prag'taki Çek Amatör Sporcular Birliği tarafından yayımlandı. Kurallardaki dönüm noktası ise Kanada'da sahanın minimum ve maksimum boyutlarının belirlendiği 1904 yılı olmuştur. Minimum boyutlar 54 x 20 maksimum boyutlar 61 x 26 olmuştur.

Kanada'da oyun sistemi 2 x 30 dakikadan bugün oynatılan 3 x 20 dakikaya evrildi ancak süre durdurulmadan oyun oynatılıyordu. Buz hokeyindeki en önemli kurallardan birisi olan ofsayt kuralı da 1920'de tanıtıldı.

1932 yılında saha çizgilerle üçe bölündü. 1943'e kadar saha buzunu üçe bölen mavi çizgilerden ibaretti. 1943'te orta sahaya kırmızı çizgi çekildi. Bu karar buz hokeyi tarihinde modern çağın başlangıcı olarak kabul edilir. O yıllarda temasız oynanan buz hokeyinde ceza süreleri hakemin takdirine bağlıydı. Cezaların uzunluğu 1948'te belirlendi. Bugünkü gibi 2-5-10 dakikalık cezalar ve penaltı atışları kurallarda yerini aldı. (Stransky & Ondrusek, 1997)

Kaleciler

Buz hokeyinin başından itibaren kaleciler sadece pakı uzaklaştırabilir ancak yere yatamazdı. 1917/1918 sezonunda bu kural değiştirilerek kalecilerin pakın üzerine yatmasına ve onu korumasına izin verildi. 1921/1922 sezonunda Kanada'da Montreal kalecisi Maroons Clint Benedict büyük bir değişikliğe imza atmış, kaleci maskesi kullanan ilk kaleci olmuştur. Tamamı deriden yapılan bu maske ağız, çene, burun ve alını koruyan bir formda idi.

Kurallardaki Modern Değişiklikler

Kurallar daha sık değişiyor, yenileri ekleniyor ve güncelleniyor. Çünkü buz hokeyi sürekli hızlanan, her zamankinden daha fazla temas barındıran bir spor haline gelmiştir. 1980'lere nazaran çok büyük değişiklikler yapılmasa da kurallar sporcuların sağlığını korumak için cezaları arttırmıştır.

Seyirci faktörü de buz hokeyindeki kuralların içeriğinde etkili olmuştur. Bugün dünyada bazı bölgelerde iki oyuncunun kavgasına müsaade edilirken birçok bölgede kavgaya yasaktır ve ciddi cezaları vardır. Buz hokeyinde oyunu etkileyen önemli kurallardan birisi de 2006 yılında getirilmiştir. Eğer bir oyuncu pakı saha dışına atarsa ceza alır. Ancak bu kural sonradan değiştirildi, savunma oyuncusu savunma bölgesinden dışarı atarsa ceza alır.

Takım baskı altındayken oyuncular pakı rakip sahaya atıp oyuncu değişikliği yapabiliyordu. 2010 yılında "Buzlanma" adı verilen kural ile pakı kendi sahasından rakip sahaya atan takım oyuncularını değiştiremez kuralı ile oyunun geciktirilmesinin önüne geçilmiştir. 2013 yılında NHL'de "Hibrit Buzlanma" adı verilen bir kural geldi. Pakın rakip sahadayken bir hücum oyuncusunun yakınlığıyla buzlanma kuralının ortadan kalmasını sağlayan bir kuraldı ve 2014 yılından itibaren IIHF tarafından da uygulanmaya başlandı. Bu kural oyunun akıcılığını ve hızını destekleyen önemli bir kural olarak karışımıza çıkar.

BUZ HOKEYİ HAKEMİ

Her seviyede oynanan her sporda olduğu gibi buz hokeyinde de oyunun adil bir şekilde yönetilmesini sağlayan bir hakem vardır. Her ne kadar sporcular, takımlar veya yöneticiler kadar popüler olmasalar da sporun idaresi için önemli bir konumda bulunurlar. Buz hokeyi barındırdığı hız gereği anında karar vermesi zor sporlardan biridir. Buzun içerisindeki diğer hakemler de bazı kararlarda baş hakeme yardımcı olurlar.

Sporcu sağlığını gözetmeleri gerekir, bu sebeple tüm müsabaka boyunca oyuna odaklanırlar. Cezalar, buz içindeki olaylar ve oyunun akıcılığı hakem kararları ile doğrudan alakalıdır. Oyunun adil bir şekilde oynatılması için konmuş tüm kuralları uygulamakla yükümlüdürler.

Diğer branşlardan farklı olarak buz hokeyi hakemliği yapan kişilerin çoğunun sporcu geçmişi vardır. Bu sayede oyunun dinamiklerini rahatlıkla kavrayabilirler. Tansiyonun yükseldiği anlarda kenar yönetimiyle veya oyuncularla aynı dili konuştuklarını belirtebiliriz. Dolayısıyla ilk düdükten son sirene kadar saygı çerçevesinde maçı idare ederler.

Hakem Kategorileri

Genellikle küçük yaş kategorileri 1/3 sahada veya yarım sahada oynatıldığı için bu tarz organizasyonlarda genellikle tek hakem görev yapar. Ancak yaş kategorileri arttıkça hakem sayısı da artar.

Uluslararası Buz Hokeyi Federasyonu (IIHF) organizasyonlarının birçoğunda bir baş, iki çizgi hakemi olmak üzere toplam 3 hakem buz içinde görev yapar. En üst klasman ve dünyanın iyi liglerinde bu sayı iki baş, iki çizgi olmak üzere dördür.

Hakemler şu kategorilere ayrılır:

Baş Hakem: Üç hakemli sistemde 1 dört hakemli sistemde 2 baş hakem bulunur. Görevi oyunun seyrini takip etmek, ceza vermek, gol ve gol iptallerini belirlemektir. Çizgi hakemi yerine ofsayt veya buzlanma düdüğü de çalabilir. Baş hakemin kararı nihaidir.

Çizgi Hakemi: İki çizgi hakemi bulunur. Asli görevleri ofsayt ve buzlanma takibi ile başlangıç atışlarıdır. Gol başlangıçlarını baş hakem yapar. Sahadaki oyuncu sayısının takibinden sorumludur. Baş hakemin görmediği veya hâkim olmadığı bir alanda gerçekleşen durumlarda tavsiyede bulunur.

Video Hakemi: Genellikle yüksek klasman müsabakalarında bulunur. Tartışmalı durumlarda, kale alanı içerisinde yaşanan pozisyonlarda, gol olup olmadığı net olmayan durumlarda ve antrenör meydan okumalarında baş hakeme yardımcı olur.

Yardımcı Hakemler: Görev durumları müsabaka kategorisine bağlıdır. Kamera sistemi olmayan müsabakalarda kale arkasında görev yapabilir. Ceza kutusunda, anonsta, sayı ve istatistik gibi durumlarda görev yaparlar.

Hakem Lisansları

Ulusal ve uluslararası organizasyonlarda görev yapabilmek için hakemlerin belirli bir eğitimi tamamlayıp sertifika/lisans/belge almaları gerekmektedir. Tüm yaş kategorilerindeki resmi müsabakalarda lisanslı hakem olması zorunluluğu bulunmaktadır.

Bir buz hokeyi maçında hakemler iki görev tanımıyla değerlendirilir:

Buz İçi: Baş ve çizgi hakemleri

Buz Dışı: Zaman, anons, ceza, kale, istatistik, vs.

Hakem lisansı alabilmek için yerel federasyonların koşulları geçerlidir. Genel olarak 18 yaşını tamamlamış ve tanımlanan eğitimleri başarıyla bitiren kişiler hakem olmaktadır.

Hakemler görevlerini icra edebilmek için her sezon başında vize yaptırırlar. Vize seminerleri genel kurallara ek olarak güncellenmiş kuralları, yeni kuralları tanıtan teorik eğitimlerin yanı sıra birtakım fiziksel test ve ölçümlerin yapıldığı seminerlerdir. Bu seminerleri başarıyla tamamlayan hakemler o sezon için vizelerini alır görevlerine başlarlar.

Bazı üst liglerdeki hakemler sezon boyunca testlere tabi tutulurlar ve hakemlikte derecelendirme sistemi kullanılır.

Derecelere Göre Hakemler

Birinci Derece Hakem: Hakemliğe başlangıç lisansıdır. Bu lisansı alabilmek için eğitimlere katılmak gerekir. Bu eğitim sonrasında alınan lisans 5 yıl süreyle geçerlidir. Birinci derece hakemler bölgesel olarak U13 yaş kategorilerindeki maçlara kadar olan liglerde ve organizasyonlarda görev yapabilir. Her yıl seminerlere katılarak vizesini yenilemek zorundadır. Süresinin bitiminde yapılacak yeterlilik testi sonrası bölge komisyonu tarafından verilecek karar ile yeni bir sertifika alır.

İkinci Derece Hakem: Birinci derece hakem olup atletik test, kural testi ve paten kayma testlerini geçmesi gerekir. Sezon öncesi vize seminerlerine katılmak zorundadır. Birinci Ligler, Genç Ligleri ve diğer kategorilerde görev yapabilir.

Üçüncü Derece Hakem: En üst derece hakem lisansıdır. İkinci derece hakem lisansının olması gerekir. Yine bir atletik test, kural testi ve paten kayma testine tabi tutulur. Sezon öncesi yapılan vize seminerlerine katılmak zorundadır. En üst klasmandaki müsabakalarda görev yapar.

Buz Hokeyi Hakeminin Taktikleri ve Stratejisi

Maç her zaman baş hakem(ler) tarafından yönetilir. Hakemler ana öncelikler belirlendikten sonra çizgi hakemleriyle diyalog halinde olup müsabakanın sorunsuz yönetilmesini hedefler. Baş hakemin çizgi hakemlerinden daha fazla sorumluluğu vardır. Vereceği herhangi bir kararlar iyi veya kötü yönde maçın tüm gidişatını değiştirebilir. Bu yüzden çizgi hakemlerinin baş hakemler kadar psikolojik baskısı yoktur.

Yanlış kararlar her sporun olduğu gibi buz hokeyinin de doğasında vardır. Burada izlenmesi gereken strateji müsabakanın tüm paydaşlarına adil yönetimi hissettirmektir. Bir hakem yanlış karar verebileceğini bilmelidir. Aksi takdirde vereceği doğru kararlarla ilgili de tereddüt yaşar.

Strateji bağlamında yer alan taktikler de önemlidir. Problemleri ivedilikle çözmek taktiksel becerilere bağlıdır ve burada yer alan taktiklerin temelinde kural bilgisi yatar. Durumu nasıl değerlendireceğini bilmiyorsa ve şüpheli bir ifade bürünüyorsa hakemin otoritesi sarsılabilir. Deneyim, anında karar verme, hakem işaretlerindeki netlik, iletişim kurma becerisi iyi hakemliğin anahtarları arasındadır.

Zihinsel ve fiziksel olarak hakemlerin hazırlanması gereken birçok durum vardır.

Hakem İşaretleri

Baş hakem tarafından verilse de çizgi hakemi tarafından verilse de işaretler hakemlerin buz üzerindeki dilidir. Hakem doğru bir işaret verirse oyuncular, antrenörler ve özellikle seyirciler tarafından gelecek çatışmaları ortadan kaldırır. Başarının anahtarı işaretin doğru zamanlanmış ve net bir şekilde verilmesidir. Hakem işaretiyle oyuncular, seyirciler, antrenörler ve buzun üzerindeki meslektaşları ile iletişim kurar.

- Doğru işaret için şu gereksinimler önemlidir:
- Buz hokeyi kurallarına uygun olmalıdır.
- Net olmalıdır.
- Doğru zamanlanmış olmalıdır.
- Doğru yerde doğru ritimle yapılmalıdır.
- Bir tarafı hedef alacak şekilde olmamalıdır.

Buz hokeyi kural kitabında yer alan işaretlere ek olarak hakemler oyun sırasında iletişimlerini kolaylaştırmak için bir dereceye kadar yardımcı işaretler kullanabilir. Resmi işaretlerden farklı olarak buz üzerindeki meslektaşlarına hitap edilmesi gereken durumlarda hakemler bu yardımcı işaretlere başvurabilir.

BUZ HOKEYİNDE HAKEM EĞİTİMİ

Bir sezona, bir turnuvaya ve bir maça hazırlanmak çok önemlidir. Herkes için durum farklı olsa da hakem eğitimi şu unsurları içermelidir.

- Kondisyon eğitimi.
- Zihinsel eğitim.
- Malzeme hazırlama.
- Belge hazırlama.

Kondisyon Eğitimi

Üst bölümlerde bahsettiğimiz gibi eski hokey oyuncularının ve hatta aktif hokey oyuncularının hakem olması çok muhtemeldir. Hakemlerin mükemmel bir şekilde ustalaşması gereken konuların başında paten kayma gelir. Hakemler oyuncular kadar zorlu bir antrenman döneminden geçmek zorunda değiller fakat mutlaka kondisyonlarını korumak/artırmak için antrenman yapmalıdır.

30-60 saniyede bir değişen oyuncuların aksine hakem 60 dakika boyunca buzdadır. Gerekli durumlarda mümkün olan en yüksek hızı elde etmek için patlayıcı güce ihtiyaç duyar.

Her hazırlıkta farklı birçok yöntem kullanılır. Bunlar hakemlerin sayısına, liglerin ve organizasyonların seviyesine bağlı olarak değişir. Ancak hakemlerin oyunun temposuna yetişebilmeleri için sürata, doğru zamanda doğru karar verebilmek için zihin rahatlığına, müsabaka boyunca aynı tempoda olabilmesi için dayanıklılığa ihtiyacı vardır.

Buzun içinde görev yapan hakemler mutlaka sezon içerisinde bir eğitim müfredatına dahil olmalıdır. Bu eğitim müfredatı buz içi bazı testler ve buz dışındaki çalışmalardan oluşabilir. Böylece hakemlerin seviyeleri korunmuş/artırılmış olur.

Kötü fiziksel duruma sahip olan hakem olay anında pozisyona hâkim bir noktada olmaz, pozisyonu yerinde göremediği için doğru kararı veremez ve doğru karar veremediği için müsabakayı yönetemez. Dolayısıyla hakemler için en önemli eğitimlerin başında kondisyon eğitimi gelir.

Zihinsel Eğitim

Hakemler için en zor hazırlıklardan biridir. Her hakem için bireysel olmalıdır çünkü her hakemin doğası farklıdır ve herkesin farklı ihtiyacı vardır. Zihinsel hazırlık duygusal hazırlıkla ilişkilidir. Hakem maça gittiğinde belirli bir zaman rahatlığına sahip olmalıdır. Çünkü genellikle hakemler maçtan önce stresli olur ve yeterli zamanları olmaz ise bu stres maça yansıyabilir. Hakem maç öncesi ve maç esnasında stresle başa çıkabilecek zihinsel yeteneğe sahip olmalıdır. Maç içerisinde emin olmadığı her kararla ilgili stres yaşar.

Bununla birlikte stresin tam tersi maç öncesi hazırlıkla ilişkili olarak bir gevşeme durumu olabilir. Rejenerasyon süreci için önemli bir olaydır. Gevşeme ve rahatlama yeteneği bireyseldir ve kişiden kişiye değişen bir durumdur.

Malzeme Hazırlığı

Sezon öncesi her hakem donanım ve ekipman olarak nelere sahip olduğunu, nelerin bakıma ihtiyacı olduğunu veya nelerin yenilenmesi gerektiğini kontrol etmelidir. Bir hakem için en önemli ekipmanlar kask, hakem forması, düdük ve patendir. Hakemler genellikle profesyonel liglerdeki oyuncular kadar gelire sahip değildir. Bu nedenle bakım ve onarım konusunda bilgi sahibi olmalıdır. Ayrıca hakem pantolonunun ve formasının altındaki koruyuculara da sahip olmalıdır. Hakem sakatlıklarının büyük çoğunluğu bu korumaların eksikliğinden yahut kalitesizliğinden meydana gelmektedir. Hakemler müsabakalarda pak çarpması, oyuncu ile çarpışmalar gibi birçok durumla karşı karşıya kalmaktadır. Bu tip durumlarda malzeme kalitesi hakem sağlığı için önemli bir faktördür.

Belge Hazırlığı

Hakemler yönetecekleri müsabakalar için gerekli olan evrakları, raporları ve tutanak formlarını önceden ayarlamalıdır. Maç sırasında sorun yaşamamak için yöneteceği müsabaka takımlarının önceki performanslarına bakabilir. Bu bilgi hazırlığı hakeme takımlar hakkında önemli doneler sunar. Takımlardaki oyuncuların ceza profilleri ve önceki karşılaşmalarda yaşadıkları olaylar gelecekteki maçlar için hakemlere fikir verebilir.

Hakem ve Çevre Algısı

Bir hokey maçındaki her katılımcı maçı farklı şekilde algılar. Kulübü için oynayan oyuncu her şeyi hakem veya seyirciden farklı algılar. Kendisi takım arkadaşları ve kulüp için savaşır. Hakem her şeyden önce tarafsız olmalı ve her iki taraf için de aynı şekilde karar vermelidir. Hakem hiçbir durumda herhangi bir takıma karşı önyargılı olmamalıdır. Yapacağı belge hazırlığında elde ettiği veriler sadece fikir vermesi açısından kullanılabilir. Keza meslektaşlarını da takım profilleri konusunda bilgilendirerek onların da olası kavga ve sertliğe karşı hazırlıklı olmalarını sağlar.

Seyirci oyuncu veya hakemden tamamen farklı bir role sahiptir. Tribündeki yerini alır, heyecan ve rahatlama için takımını destekler. Bazı taraftarlar ise daha dürtüsel olma eğilimindedir.

İlerleyen bölümlerde çevre algısını oluşturan etmenleri inceleyeceğiz.

Oyuncular

Hakemlerin üzerinde en çok baskı kurmaya çalışan taraf oyunculardır. Başta kendi performansları olmak üzere, kulüpleri ve seyircileri için hakem üzerinde baskı kurmaya çalışırlar.

Farklı niteliklere sahip oyuncular vardır. Bazıları hakemlerle sürekli temas halindedir. Nazik bir şekilde iletişim kurar, durumun izahına izin verir, bazı oyuncular için ise durum tam tersidir. Ya kural bilgisi eksikliğinden ya da çevre baskısından sürekli hakem kararlarına itiraz ederler. Özellikle tartışmalı bir durum olduğunda bundan faydalanıp hakemi etkilemek isterler. Oysa kurallar dahilinde kaptanlar veya kaptan yardımcıları hakemlerle iletişim kurmalıdır.

Seyirciler

Günümüzde seyircilerin oynadığı rolü stadyumlarda net olarak görüyoruz. Yalnızca son sezonlarda Covid-19 nedeniyle tribünlerdeki baskın seyirci algısı değişti. Ondan öncesinde buz hokeyi maçlarında tribün şovları, rakibi ve hakemi etkisi altına alacak tezahüratlar son derece önemli etkenlerdi.

Çoğu maçta ev sahibi takımdan bir oyuncunun ceza alması halinde tribünden ıslıklar, hakaretler duyulur hatta bazen sahaya nesnelere bile atılır. Bu gibi uç durumlarda hakemler seyircilerin sahadan çıkarılmasını talep edebilir çünkü maçın devam edip etmeyeceği hakemin inisiyatifindedir. Bu noktada hakemler yalnızca fiziksel gerilimi değil zihinsel gerilimi de yönetmekle mükelleftir.

Antrenörler

Diğer spor dallarında olduğu gibi buz hokeyinde de takımın en önemli parçalarından biridir. Günümüzde sadece baş antrenör değil, yardımcıları, kondisyon antrenörleri, video antrenörleri gibi buzun üzerinde ve buzun dışında sporcularla birlikte olan takım idaresi mevcuttur. Teknik direktör ekibi tarafından gerçekleştirilen performanslardan sorumludur. Takımın strateji ve taktikleri onun yetkisindedir. Ancak takım tatmin edici sonuçlar alamaz ve başarısız olursa ilk değiştirilecek kişilerin başında gelir. Bu nedenle üzerinde oluşan bu baskıyı farklı şekillerde yönetmek isteyebilir.

Antrenör hakem kararıyla ilgili bir şeyden memnun kalmadığında baş hakemi çağırma hakkına sahiptir fakat antrenörün yanına gidip gitmeme konusunda karar hakeme aittir. Açıklama gerektiren bir durum varsa hakem gelir ve bu kısa süre içerisinde antrenör hakeme mümkün olduğu kadar baskı yapmaya ve oyuna bakış açısını değiştirmeye çalışır. Deneyimli antrenörlerin bu tip durumlarda hakemler için farklı varyasyonları vardır.

Söz konusu durumlar ile karşılaşıldığında hakemlerin bu algıyı değiştirme çabalarına karşılık vermemeleri, sakinliklerini ve tarafsızlıklarını korumaları beklenir.

KAYNAKLAR

- Fischler, S. I. , Eskenazi, . Gerald and Fischler, . Shirley W. (2021, August 4). *ice hockey*. Encyclopedia Britannica. <https://www.britannica.com/sports/ice-hockey>
- GUT, Karel a Gustáv VLK. (1990) *Světový hokej*. Praha: Olympia, 1990. ISBN 80-7033-056-2.
- Hockey Central (2021) *The Origins of European Hockey* 10 Ocak 2022 tarihinde Adresinden Erişildi. <https://www.hockeycentral.co.uk/nhl/origins/Origins-European-Hockey.php>
- Paslı, F. (2002). *Buz hokeyinin temel prensipleri*. Ankara: Evren Yayınevi, 2-11.
- Stránský, J., & Ondrušek, K. (1997). *Historie NHL 1917 - 1997*. Praha: Vyšehrad.
- Uluslararası Buz Hokeyi Federasyonu (IIHF) *1908-1913* 14 Ocak 2022 tarihinde adresinden erişildi: <https://www.iihf.com/en/statichub/4857/1908-1913>